

SpUk Lokale Aanpak Isolatie 2023 - Nationaal Isolatieprogramma

Gemeente Weststellingwerf

1. Inleiding

De energietransitie is een uitdagende en complexe opgave. De kloof tussen de koplopers en achterblijvers wordt echter steeds groter. De achterblijvers hebben minder middelen en mogelijkheden om stappen te zetten. Zij kunnen subsidies vaak niet vinden en hebben ook meer moeite met het aanvragen en ontvangen daarvan, bijvoorbeeld omdat ze eerst zelf de investering vooruit moeten betalen. Zij wonen echter vaak in slecht geïsoleerde woningen en worden daarom extra hard geraakt door de momenteel hoge energieprijzen. De koplopers daarentegen weten de weg naar subsidies vaak wel te vinden, vragen deze aan en hebben de financiële ruimte om investeringen te doen.

In 2022 heeft het Ministerie van Binnenlandse Zaken het Nationale Isolatieprogramma opgezet. Het doel van het programma is om 2,5 miljoen woningen te isoleren tot en met 2030. De nadruk ligt hierbij op 1,5 miljoen slecht geïsoleerde woningen met labels D, E, F en G. Het programma omslaat 4 miljard euro en is een belangrijk onderdeel van het programma Versnelling Verduurzaming Gebouwde Omgeving, dat als doel heeft voor 2050 minimaal 55% CO2 te besparen. Het Nationale Isolatieprogramma bestaat uit vier verschillende actielijnen:

De actielijn Lokale Aanpak Isolatie heeft als ambitie om ongeveer 750.000 koopwoningen te isoleren. Deze is gericht op koopwoningen die slecht geïsoleerd zijn (label D, E, F en G) en beoogt kostenreducties en opschaling te bewerkstelligen. Op 8 februari 2023 is de Specifieke Uitkering (SpUk) Lokale Aanpak Isolatie gepubliceerd op de website van De Rijksdienst voor Ondernemend (RvO) Nederland. Gemeenten kunnen middelen uit deze SpUk aanvragen voor de uitvoering van deze actielijn.

Voor de eerste tranche wordt deze actielijn uitgewerkt voor de jaren 2023 en 2024. Weststellingwerf heeft voor de eerste tranche van deze SpUk in 2023 het maximale bedrag van € 645.320,00 aangevraagd, wat zich verhoudt tot €1.460,- per woning. Op de eerste aanvraag van € 645.320,00 heeft het Rijk reeds positief beschikt.

De middelen voor 2023 en 2024 worden in één keer aangevraagd, maar in twee delen uitgekeerd door het rijk. Recentelijk heeft het Rijk aangekondigd dat zij voor deze eerste tranche 50 procent meer budget wil vrijmaken. Daarvoor moeten we een aanvullende aanvraag doen. In totaal komen we dan uit op 663 woningen en een totaalbedrag van € 967.707,- voor de eerste tranche.

Met deze middelen mag de gemeente eigenaar-bewoners ondersteunen bij het uitvoeren van isolatiemaatregelen. Dit kan door het laten uitvoeren of subsidiëren van de isolatie- en ventilatiemaatregelen, het gericht aanbieden van ondersteuning en advies en de inzet van ambtelijke of externe capaciteit hiervoor.

In dit plan geven wij in hoofdlijnen aan hoe we in Weststellingwerf invulling geven aan de eerste tranche van deze SpUk. We willen daarbij ruimte inbouwen om de aanpak aan te passen als dat door veranderende omstandigheden of inzichten nodig is. We zullen de aanpak daartoe regelmatige evalueren. De ervaringen en kennis die we opdoen gebruiken we in de volgende tranches. Vanaf 2024 worden de middelen voor de tweede (2024) en derde en laatste (2025) tranche beschikbaar gesteld. Het uitgangspunt zoals beschreven door het RvO, is dat de volgende tranches dezelfde doelgroep en criteria zullen hebben, waarbij er wellicht nog wel aanpassingen plaatsvinden naar aanleiding van de ervaringen van de eerste tranche. Uitgaande van de huidige voorwaarden, zal er voor de eerste, tweede en derde tranche gecombineerd ca €2.803.200,- uitgekeerd worden voor isolatiemaatregelen ter waarde van € 1460,- in alle 1.920 Weststellingwerfse koopwoningen met labels D, E, F en G.

2. De Doelgroep

Landelijke doelgroep

De doelgroep voor de SpUK Lokale Aanpak Isolatie is door het Rijk afgebakend¹ en gericht op koopwoningen of woningen in een gemengde vereniging met energielabel D, E, F en G of een vergelijkbare energetische staat (slechte isolatie) in minimaal twee bouwdelen. Aanvullend moet minimaal 80% van deze woningen of:

- 1) een WOZ-waarde onder het gemiddelde van de gemeentelijke WOZ-waarde hebben.

Of:

- 2) een WOZ-waarde onder de NHG-grens van €429.300,- hebben.

Voor de aanvraag in de eerste tranche (2023 en 2024) geldt de gemiddelde WOZ-waarde uit 2022, deze bedraagt €308.000,-.

Keuzes voor bepaalde doelgroepen en gebieden

Weststellingwerf heeft voor deze eerste tranche de maximale uitkering voor het verduurzamen van 442 woningen aangevraagd. Zodra dat kan vraagt de gemeente Weststellingwerf de resterende maximale uitkering voor de overige 221 woningen uit de eerste tranche aan.

Met de middelen uit de SpUK Lokale Aanpak Isolatie wil de gemeente Weststellingwerf een regeling opstellen gericht op het verduurzamen van alle woningen met een energielabel D, E, F, G of een vergelijkbare energetische staat (slechte isolatie in minimaal twee bouwdelen) en een WOZ-waarde tot maximaal € 308.000,-. Er is voor gekozen om tijdens de eerste tranche alle woningen onder de gemiddelde WOZ-waarde van € 308.000,- te houden. We hebben hiervoor gekozen om zo de communicatiecampagne beter aan te laten sluiten bij een eenduidige doelgroep, het aanvraag- en monitoringsproces te versimpelen en omdat er totaal meer dan voldoende woningen beschikbaar zijn binnen deze categorie; namelijk ca 1920 woningen binnen Weststellingwerf. Deze doelgroep komt overeen met de afspraken binnen de provincie, wat betekent dat deze groep provincie breed kan worden bereikt.

Binnen deze groep richt de gemeente zich specifiek op de woningeigenaren die nu (en mogelijk in de toekomst) in aanmerking komen voor de SpUK E. Dit is in eerste instantie de groep die maximaal 120% van het sociaal minimum verdient. We kiezen ervoor deze groep lokaal te benaderen, omdat deze groep veelal bestaat uit achterblijvers en huishoudens die verkeren in energiearmoede of hier een verhoogd risico op hebben. Met een persoonlijke benadering, passend advies en proactieve hulp kunnen zij de eerste stappen zetten in het isoleren van hun woning. Naast onze aanpak gericht op bewustwording en gedrag in combinatie met kleine energiebesparende maatregelen kunnen er dan ook grotere isolatiemaatregelen gerealiseerd worden bij deze doelgroep. Zo ontstaat er een structurele verbetering in de energetische kwaliteit van hun woning en wordt energiearmoede beter bestreden. Op dit moment zijn er ca 1200 Weststellingwerfse huishoudens met een maximaal inkomen van 120 van het sociaal minimum. Vooralsnog is niet duidelijk hoeveel van deze huishoudens een eigen woning hebben die voldoet aan de voorwaarden omtrent energielabel en WOZ. Dit gaan we nog uitzoeken om deze doelgroep goed te kunnen benaderen.

	Totaal in gemeente Weststellingwerf
Aantal koopwoningen	7628
Aantal koopwoningen met (voorlopig) label D, E, F, G en een WOZ-waarde van maximaal €308.000)	1920 ²
Aantal huishoudens dat in aanmerking komt voor de Subsidieregeling energiearmoede door energiebesparing en een koopwoning	n.n.t.b.
SpUK Lokale Aanpak Isolatie eerste tranche eerste aanvraag	442
SpUK Lokale Aanpak Isolatie eerste tranche totaal	663

We kiezen ervoor om in de eerste tranche van deze SpUK de aanpak gemeente breed uit te zetten en geen dorpen, wijken of groepen binnen de doelgroep zoals afgebakend door het Rijk uit te sluiten.

Vanuit ons data-onderzoek hebben we per pand, voor een groot gedeelte, zicht op eigenaarschap, WOZ-waarde en (voorlopig) energielabel. De komende maanden willen we het mogelijk maken deze gegevens in een figuur te

¹ <https://www.rvo.nl/subsidies-financiering/spuk-lokale-aanpak-isolatie#voorwaarden-en-budget>

² Dit aantal kan in realiteit lager uitvallen. Een energielabel is alleen bij verhuur, oplevering en verkoop verplicht, waardoor het mogelijk is dat er al isolatiemaatregelen getroffen zijn waarna er geen nieuw energielabel is aangevraagd.

presenteren met hierin het percentage en het aantal koopwoningen met een (voorlopig) energielabel D, E, F, G en met een WOZ van maximaal € 308.000,- per CBS wijk.

3. Aansluiting bij ambities en activiteiten

Het coalitieakkoord 'Samen blijven bouwen aan een sterk Weststellingwerf!'

De SpUk Lokale Aanpak Isolatie sluit naadloos aan bij 'Samen blijven bouwen aan een sterk Weststellingwerf!', Coalitieakkoord Weststellingwerf 2022-2026. Hierin staat het streven dat Weststellingwerf uiterlijk in 2050 energieneutraal is. De gemeente wil dit bereiken door in de eerste plaats het energieverbruik te beperken. Ze wil dat de energie die we dan verbruiken duurzaam is opgewekt. De gemeente zal daarom zon op dak en of het gebruik van andere duurzame bronnen stimuleren. Initiatieven in dorpen en wijken die gericht zijn op energiebesparing, de in- en verkoop van duurzame energie, het starten van een eigen energiecoöperatie of bijvoorbeeld het gezamenlijk inkopen van zonnepanelen worden gestimuleerd. Samen met de netwerkbeheerder(s), corporaties en andere direct betrokkenen wil de gemeente komen tot een plan van aanpak voor het nagenoeg energieneutraal maken van ons woningenbestand.

De gemeente wil daarbij vooral inzetten op woningen met een laag energielabel, omdat daar de meeste winst te behalen is. Er is speciale aandacht voor inwoners met een laag inkomen, die het grootste risico lopen op energiearmoede en nog weinig gebruikmaken van allerlei voorzieningen zoals de energiecoaches. De coalitie verwacht dat het Rijk de subsidieregelingen voor energiebesparing in woningen zal uitbreiden en wil een plan waardoor zoveel mogelijk inwoners gebruikmaken van de subsidies.

In overleg met de woningbouwcorporaties zorgen we voor extra aandacht voor verduurzaming en isolatie van huurwoningen.

De gemeente zoekt bij dit alles nadrukkelijk de samenwerking met inwoners, energiewerkgroepen en -coöperaties, energiecoaches, organisaties en bedrijven.

De Transitievisie Warmte

De voorgestelde gemeente brede aanpak sluit goed aan bij onze Transitievisie Warmte³. Deze is opgesteld in OWO-verband (samen met de gemeenten Ooststellingwerf en Opsterland). Hierin wordt energiebesparing en met name energiebesparing via na-isolatie van woningen en gebouwen, als eerste logische stap genoemd. Dit is een eerste stap die inwoners in hun eigen tempo kunnen zetten. Op deze manier worden de gebouwen al klaar gemaakt om op termijn ook aardgasvrij te worden.

Het is nog niet voor elke buurt en voor elk dorp duidelijk hoe aardgasvrij verwarmen eruit kan komen te zien. De verwachting is dat dit voor het overgrote deel individuele oplossingen zullen zijn: all-electric warmtepompen of hybride warmtepompen in combinatie met groen gas. Alleen in de grotere dorpen zijn er misschien enkele kleinschalige warmtenetten mogelijk. Dit moet nader onderzocht worden. Figuur 3 op de volgende bladzijde geeft een beeld van de warmteopties als alternatief voor aardgas voor de gemeente Weststellingwerf.

Het minimaal benodigde isolatieniveau hangt af van het uiteindelijke warmtesysteem. Voor een individuele warmtepomp is minimaal energielabel B nodig, voor een hybride warmtepomp of aansluiting op een warmtenet is label C of D voldoende (dit is afhankelijk van de temperatuur van de warmteoplossing). Dat betekent dat er vooral bij de woningen met een slecht energielabel een verduurzamingslag moet worden gemaakt.

Op basis van de input vanuit de samenleving bij het opstellen van de visie en de analyse van technische (on)mogelijkheden zijn we tot een aantal inzichten gekomen, die onze ambities tot 2030 bepalen en leidend zijn voor onze aanpak de komende vijf jaar.

1: Focus op CO2 reductie via energiebesparing

Reductie van aardgasverbruik is voor de OWO-gemeenten de komende jaren het belangrijkste doel voor de warmtetransitie. De aanpak is erop gericht om op vrijwillige basis zoveel mogelijk inwoners mee te laten doen, zodat ze op een voor hun geschikt moment hun woning gaan verduurzamen. Zo zijn ze voorbereid op het moment dat hun dorp of wijk wordt afgekoppeld van het aardgas.

2: 20% energiebesparing realiseren in 2030

In het Klimaatakkoord is de doelstelling geformuleerd om in 2030 20% van alle gebouwen en woningen in Nederland aardgasvrij te verwarmen. Omdat de gebouwen in onze gemeente moeilijker aardgasvrij te maken zijn dan elders in Nederland, waar de gebouwen dichter op elkaar staan en warmtenetten kansrijker zijn, richten wij ons op het behalen van minimaal 20% besparing op aardgasverbruik in gebouwen en woningen in 2030 ten

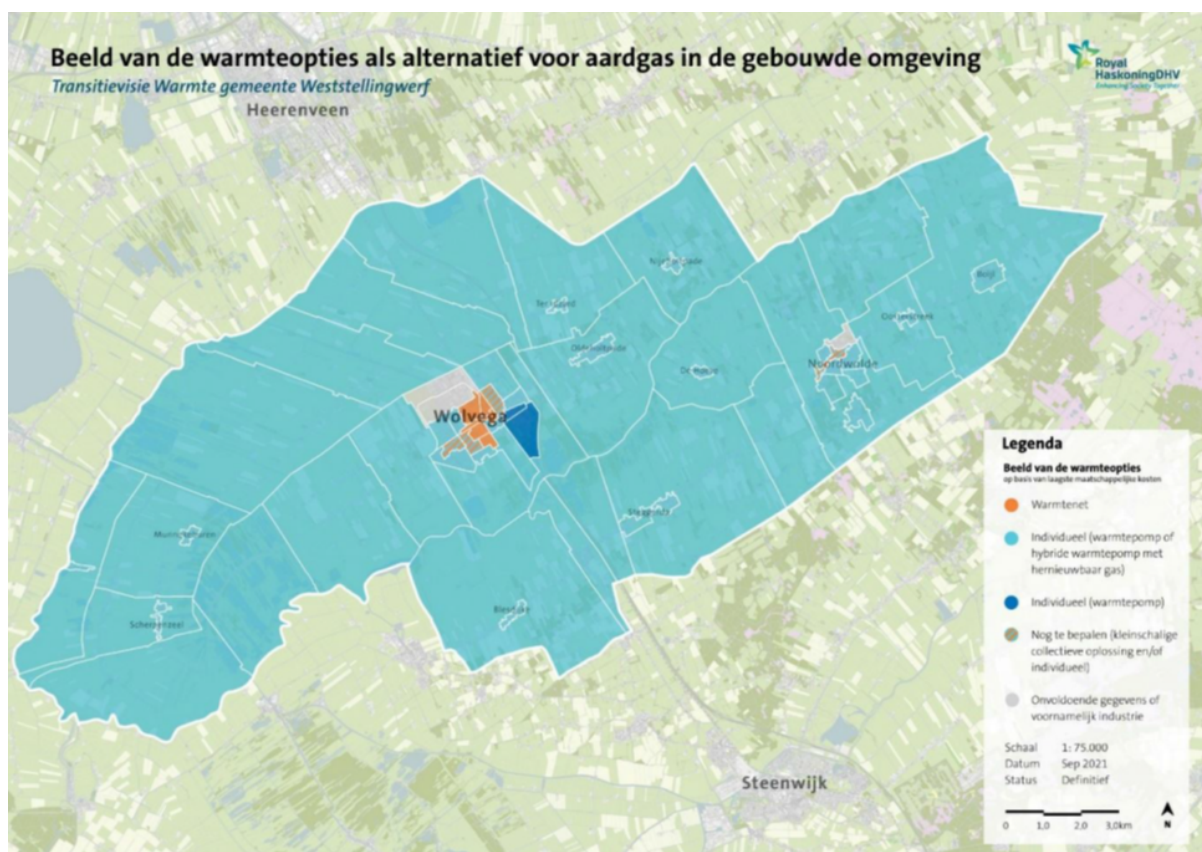
³ <https://transitievisiewarmte-owo.ireport.nl>

opzichte van 2019. Waar dat relatief eenvoudig is, zullen we uiteraard ook inzetten op aardgasvrij. Dit is onze ambitie en daarop willen we de komende jaren monitoren en handelen.

3: Communiceren en handelingsperspectief bieden

Als gemeenten gaan we ervan uit dat een substantieel deel van onze inwoners en ondernemers bereid is hun gebouwen te verduurzamen op een door hen zelfgekozen moment. Veel mensen vinden het echter complex en tijdrovend om te achterhalen wat verstandige maatregelen zijn en deze vervolgens te laten uitvoeren. Daarnaast is informatie vaak tegenstrijdig of zitten er commerciële belangen achter. Dit leidt ertoe dat mensen afwachten.

Om onze inwoners handelingsperspectief te geven, willen we starten met OWO-brede meer-jaren publiciteitscampagne om de bewustwording en het kennisniveau te vergroten. Daarnaast willen we gezamenlijk (en in aanvulling op het digitale en telefonische energieloket) een (fysiek) 'energiebureau' opzetten. Dit bureau helpt inwoners (en met name de achterblijvers) op maat om verduurzamingsmaatregelen uit te voeren. Voorbeelden hiervan zijn hulp bij het maken van technische keuzes, bij de financiering en het verkrijgen van subsidies, bij het opvragen van offertes en het contracteren van bedrijven, tot en met de uiteindelijke uitvoering. Hierbij hebben de OWO-gemeenten afgesproken samen uitvoer te geven aan de aanpak van energiearmoede en slecht geïsoleerde woningen, wat past binnen de doelen van de SpUk Lokale Aanpak Isolatie.

Figuur 3: warmteopties in Weststellingwerf

De Weststellingwerfse aanpak energiearmoede

In de loop 2021 zijn de energieprijzen, en in het bijzonder die van gas, fors gestegen. Veel Nederlanders kwamen daardoor in de problemen en maakten zich zorgen of ze hun energierekening nog konden betalen. In 2022 is het Rijk daarom met een aantal (eenmalige) generieke compensatieregelingen alle huishoudens enigszins tegemoetgekomen. Huishoudens met een laag inkomen hebben daarnaast (via de gemeenten) een energietoeslag ontvangen.

De gemeente Weststellingwerf heeft via verschillende budgetten en landelijke regelingen diverse acties georganiseerd. Zo is in 2022 de Regeling Reductie Energiegebruik Woningen (RREW) afgerond. Woningeigenaren en huurders konden een subsidie ontvangen voor kleine energiebesparende producten. Ook werd een noodfonds energiekosten voor maatschappelijke organisaties in het leven geroepen.

In 2022 heeft de gemeente Weststellingwerf een specifieke uitkering van in totaal € 752.912 van het Rijk ontvangen. Deze is bedoeld om kwetsbare huishoudens in huur- en koopwoningen te ondersteunen bij het nemen van energiebesparende maatregelen, om zo op korte termijn de energierekening te verlagen. Voor de uitvoering is door het college de ‘Subsidieregeling Aanpak energiearmoede door energiebesparing’ vastgesteld.

De subsidie is in eerste instantie aangeboden aan de doelgroep die in aanmerking komt voor de eenmalige energietoeslag (2022). Dit zijn huishoudens met een besteedbaar inkomen lager dan 120% van het sociaal minimum. Er is gekozen voor subsidie in de vorm van een waardebon voor witgoed. Bij de uitvoering van de subsidieregeling spelen energiecoaches een belangrijke rol. De energiecoaches helpen bewoners meer inzicht te krijgen in hun energiegedrag en -verbruik om zo meer grip te krijgen op hun energiekosten. Zij adviseren over de effectieve inzet van de waardebon voor vervanging van een witgoedapparaat.

Met de waardebon kan de aanvrager bij een lokale witgoedleverancier nieuw energiezuinig witgoed aanschaffen. Ondertussen zijn er in Weststellingwerf bijna 300 energiecoachingsgesprekken gevoerd en waardebonnen voor witgoed verstrekt. De waarde van de bon varieert van maximaal € 500,- tot maximaal € 700,-, afhankelijk van het type apparaat. Via de voedselbank komt er nog een aanbod met pakketten energiebesparende maatregelen.

Met de verschillende regelingen geeft de gemeente Weststellingwerf op diverse wijzen invulling aan het verstrekken van informatie en advies aan haar inwoners. Met het OWO-actieplan warmtetransitie wordt hieraan verder structureel vorm gegeven.

De energie-initiatieven

In onze gemeente zijn in een aantal dorpen energiewerkgroepen en -coöperaties actief op het gebied van duurzaamheid en de energietransitie. Dat varieert van het geven van informatie over energiebesparing en isolatie, gezamenlijke bespaar- en isolatieacties, het in beeld brengen van mogelijkheden om als dorp aardgasvrij te worden, het opwekken van duurzame energie en de aanleg van zonnedaken (postcoderoos). Allemaal zien ze het nut en de noodzaak van het besparen van energie en de isolatie opgave. De afgelopen jaren heeft de gemeente veel initiatieven gefaciliteerd en met deze initiatieven samengewerkt in diverse regelingen om de gemeenschappelijke doelen invulling te geven. Deze initiatieven passen binnen de doelen van de SpUk Lokale Aanpak Isolatie.

De pilots Nijeholtpade en Oldeholtpade

Met het dorp Nijeholtpade heeft de gemeente een maatschappelijke overeenkomst gesloten. Een lokale energiewerkgroep van vrijwilligers heeft als doel met het dorp een Energie Transitie Plan (ETP) op te stellen. In het ETP wordt beschreven hoe het dorp op duurzame wijze in zijn energiebehoefte kan voorzien. Bewoners weten hoe zij energie kunnen besparen en energie duurzaam kunnen opwekken, individueel en collectief. Bij het maken van dit plan zijn bewustwording, advisering van inwoners en kennisoverdracht belangrijke aspecten. De gemeente ondersteunt het dorp hierbij met inzet van deskundigheid, netwerk en financiële middelen. De activiteiten staan op een laag pitje door de (te) grote inzet die van vrijwilligers werd gevraagd.

De gemeente werkt samen met de Werkgroep Energietransitie & Duurzaamheid Oldeholtpade om helder te krijgen hoe we in Oldeholtpade het beste energie (elektriciteit én warmte) kunnen opwekken en opslaan om uiteindelijk aardgasvrij te worden. In Oldeholtpade wordt een door de Hanzehogeschool ontwikkelde aanpak uitgetest. De aanpak richt zich op collectieve inspanningen energie- en warmtetransitie in dorpen en wijken. Daarnaast richt de werkgroep zich op het besparen van energie. In 2022 en 2023 zijn al een aantal avonden georganiseerd over het verduurzamen van woningen. Er is het dorp een groeiend aantal opgeleide energiecoaches. Deze dorpsgenoten staan klaar om mensen te helpen hun energieverbruik en de energierekening te verlagen. Ook hebben zij met warmtecamera's diverse scans gemaakt om warmtelekken in woningen op te sporen.

Communicatie

Om inwoners van de gemeente Weststellingwerf over de energietransitie en duurzaamheid te informeren en bewustwording te vergroten zijn er artikelen, nieuwsberichten en acties gedeeld via social media, lokale bladen, folders en de gemeentelijke website. Daarnaast zijn er (digitale) bijeenkomsten voor energiewerkgroepen en plaatselijk belangen georganiseerd om de activiteiten en ontwikkelingen binnen de gemeente uiteen te zetten. www.weststellingwerf.nl. De gemeente stelt inwoners in de gelegenheid een opleiding tot energiecoach te volgen en stelt warmtecamera's ter beschikking aan dorpen. Hiermee krijgen mensen ondersteuning om energie te besparen en hun woning te verduurzamen. In regionaal verband (Zuidoost Friesland) zijn er zeven webinars georganiseerd over het verduurzamen van woningen.

Om de doelgroep van SpUk Lokale Aanpak Isolatie te bereiken zal worden ingezet op de verbreding van onze lokale publiekscampagne naar minimaal OWO-verband en bij genoeg overeenkomst naar Zuidoost-verband.

4. Wat gaan we doen?

Met de SpUK Lokale Aanpak Isolatie gaan we een gemeente brede regeling opzetten om eigenaar-bewoners te ondersteunen bij het verduurzamen van hun woning. Deze regeling willen we zoveel mogelijk provincie breed afstemmen. Dat voorkomt onduidelijkheid bij onze inwoners en bij de bedrijven die isolatiemaatregelen zullen uitvoeren. Door een afgestemde subsidie -en voucherregeling provincie breed te communiceren en uit te voeren, voorkomen we een wirwar aan regels en verschillende voorwaarden. Dit zorgt ervoor dat er één provinciale publiekscampagne kan worden opgezet om de doelgroep te bereiken. Daarnaast richten we ons lokaal en regionaal op de groep met (vergroot risico op) energiearmoede. Deze aanpak vraagt om flexibiliteit in de uitvoering en in onze communicatie. Per dorp kan de aanpak verschillen als het gaat om het benaderen en ondersteunen van de doelgroep, waarbij we zoveel mogelijk zullen aansluiten bij wat we al doen (zie Hoofdstuk 3: energie-initiatieven, energiecoaches, aanpak Oldeholtpade, aanpak energiearmoede en de samenwerkingen binnen OWO, Zuidoost Friesland en provincie).

Aansluiten bij het Manifest Nationaal Isolatieprogramma

Hieronder staan de lijnen die we willen aanhouden in onze aanpak. Deze komen voort uit het Manifest Nationaal Isolatieprogramma⁴, een manifest met 12 concrete voorstellen om vaart en richting te geven aan de woningisolatie.

- Extra ondersteuning voor huishoudens (eigenaar-bewoners) met energiearmoede. Via gerichte ondersteuning van huishoudens met energiearmoede bij het verduurzamen van hun woning. Het gaat om maatwerk; huishoudens krijgen praktisch advies en ondersteuning op maat en worden op die manier ontzorgd.
- We willen sneller en efficiënter isoleren. Dit willen we doen door voorrang te geven aan het isoleren van de slechtst geïsoleerde woningen. Dit bespaart relatief het meeste CO₂ en levert het meeste op voor het wooncomfort. Zo maken we efficiënt gebruik van de schaars beschikbare uitvoeringscapaciteit. De koppeling van de lokale aanpak aan landelijke, provinciale en gemeentelijke subsidies en andere regelingen helpt bij het wordt tevens een grotere impact gemaakt.
- Voor verschillende doelgroepen (eigenaar-bewoners) bieden we gerichte aanpakken, voor andere (VvE's en eigenaren van monumenten) onderzoeken we deze voor de tweede tranche.
- We benutten de kracht van lokale gemeenschappen. We werken samen met energie-initiatieven zoals energiecoöperaties - werkgroepen en -coaches.
- We sluiten zoveel mogelijk aan bij bestaande plannen en natuurlijke momenten.

Wat gaan we isoleren?

Voor het duiden van de te subsidiëren energiebesparende isolatiemaatregelen moet aangesloten worden bij de ISDE. Het gaat om: dakisolatie of zolder/vlieringisolatie, vloerisolatie of bodemisolatie, spouwmuurisolatie, gevelisolatie en HR-glas en kozijnpaneel- of deurisolatie in de thermische schil.⁵

Natuurinclusief isoleren

Bij het isoleren van woningen moet rekening worden gehouden met de wet natuurbescherming. Deze wet verbiedt onder andere het vernietigen, doden en verwonden van beschermde dieren- en plantensoorten en het wegnemen van hun verblijfplaatsen. Het gaat hier om soorten als de huismus, gierzwaluw en verschillende vleermuissoorten. Deze dieren broeden vaak onder dakpannen of verblijven in de spouw van een woning. Door dakisolatie van buitenaf en spouwmuurisolatie gaan verblijfplaatsen verloren en is er een risico dat vleermuizen sterven in de spouw. Dit zijn juist wel maatregelen die relatief goedkoop en makkelijk uit te voeren zijn en een hoog rendement hebben.

De provincie Fryslân onderzoekt momenteel de mogelijkheden voor het opstellen van een pre-soortenmanagementplan (SMP). Als deze door hen is vastgesteld, kunnen gemeenten een ontheffing voor 10 jaar voor hun hele grondgebied aanvragen bij de provincie. Hiermee zou binnen een groot gebied verduurzamingsmaatregelen getroffen worden zonder dat er voor elke maatregel een tijdrovend traject van onderzoek en toestemming doorlopen moet worden.

We gaan samen met de provincie Fryslân, de andere Friese gemeenten en andere lokale partijen verder onderzoeken hoe dit proces versneld kan worden. Tot die tijd informeren wij naar zowel onze uitvoerende partij en naar onze inwoners, dat isolatiemaatregelen in lijn met de wet natuurbescherming uitgevoerd dienen te worden.

⁴ <https://www.christenunie.nl/nationaal-isolatieprogramma>

⁵ De voorwaarden per type, zoals de R-waarde en minimale oppervlaktes, zijn hier te vinden: <https://www.rvo.nl/subsidies-financiering/isde/woningeigenaren/isolatiemaatregelen#5-typen-isolatiemaatregelen>

Bedragen per woning, maatregelen, ondersteuning en uitvoering

De SpUk Lokale Aanpak Isolatie gelden mogen worden ingezet voor isolatie -en ventilatiemaatregelen, uitvoeringskosten van de gemeente en advies/ontzorging van de bewoners. Voor de ondersteuning en uitvoering wordt er door de provincie een uitvoerende partij aanbesteed. Deze partij fungeert als centraal punt waar inwoners een offerte kunnen aanvragen voor isolatiemaatregelen en waar bedrijven hun prijzen en planning onderling kunnen afstemmen. Provinciaal is voorgesteld het uitvoeringsloket uit de SpUk Lokale Aanpak Isolatie te betalen. In Weststellingwerf kiezen we er echter voor het volledige subsidiebedrag in te zetten ter ondersteuning van de doelgroep met (vergroot risico op) energiearmoede .

Door de aanvraag, uitvoer en daarmee een groot deel van de administratie bij het Uitvoeringsloket te houden, creëren we als gemeente ruimte om ons te richten op de groep die deze regeling het hardst nodig heeft. Hierbij kunnen wij ons richten op het bereiken en begeleiden van deze groep door middel van persoonlijk contact en maatwerkadvies. Omdat wij willen dat er zoveel mogelijk geld bij de inwoners belandt, kiezen wij ervoor de volledige €1460,- per woning te bieden. De lokale ondersteuning- en uitvoeringskosten dekken we vanuit andere posten.

Om onze inwoners zo goed mogelijk te begeleiden, willen wij iedere inwoner de mogelijkheid bieden een maatwerkadvies te ontvangen. Hierin worden zowel de ventilatie -en isolatiemaatregelen die met deze subsidieregeling getroffen kunnen worden, als de verdere verduurzamingsmogelijkheden uiteengezet, omdat de energietransitie verdergaat dan alleen isoleren en er zo een langetermijnplan beschikbaar wordt gesteld voor de inwoner.

Expliciet voor de doelgroep die ook in aanmerking komt voor de subsidieregeling ‘Aanpak energiearmoede door energiebesparing’ stellen we een persoonlijke benaderings- en ontzorgingsaanpak voor. Het te vormen OWO-energiebureau speelt daarin een hoofdrol. Dit proces zal er als volgt uitzien:

1. Persoonlijke benadering waarbij de inwoner gewezen wordt op de mogelijkheden, de voordelen (besparing en comfort) en gemotiveerd worden om mee te doen.
2. Onafhankelijk advies aan huis over de uit te voeren verduurzamingsmaatregelen en de verwachte besparing.
3. Ontwikkelen van een begrijpelijk plan op maat inclusief financieringsmogelijkheden. Zo kan er meer geld gegenereerd worden en dragen we er zorg voor dat onze inwoners grotere maatregelen kunnen uitvoeren dan alleen diegene met de €1460,- vanuit de SpUk NIP. Een stapelvoorbeeld hiervan is te zien in Figuur 4.
4. Ontzorgen bij aanvragen, toekenning en verwerking subsidie(s) en leningen en waar nodig bemiddelen.
5. Begeleiding richting uitvoering en overdracht naar het in te huren externe bureau dat zorgt voor de match met de uitvoerende partij. Waar nodig blijven we de inwoner ondersteunen bij de financiële en administratieve afhandeling.

Woning X: Stapelvoorbeeld		
Groep 120% sociaal minimum		
Offertes bedrijven voor		€ 6719
bodemisolatie en glas		
Af: subsidies		
ISDE	€ -1096	
Lokale aanpak NIP	€ -1460	
Windgelden Provincie ⁶	€ -2500	
		€ -5056
Nog nodig		€ 1663
Af: lening		
Warmtefonds	€ 1663	
Overige	-	
Resultaat		€ 0
Looptijd lening		
Bruto maandlasten	84 maanden	€19,80

⁶ Het is nog niet zeker hoe deze windgelden ingezet zullen worden. Ze zijn bedoeld voor de groep met (vergroot risico op) energiearmoede. In eerste instantie heeft de gemeente hier de voorwaarde van 130% van het sociaal minimum aan gekoppeld. Er wordt momenteel gekeken of dit losgelaten kan worden zodat er simpelweg opgeplust kan worden binnen de subsidieregeling voor de Lokale Aanpak Isolatie.

Hiernaast zal er ook een groep zelfredzame inwoners zijn die geen behoefte heeft aan een maatwerkadvies of andere vormen van ondersteuning. Deze groep kan de subsidieaanvraag zelf doen, waarbij we er wel voor zorgen dat er tips omtrent de uitvoering aanwezig zijn in het aanvraag -en uitvoeringsproces. Een deel van deze zelfredzame groep is de doe-het-zelver. De bestaande ISDE-regeling biedt hier geen ruimte voor, maar aangezien deze groep zeker kan bijdragen aan het versnellen van de warmtetransitie, willen we de doe-het-zelver door middel van een voucherregeling ook aanzetten tot verduurzaming. Hoe deze groep begeleid wordt, zetten we in het Hoofdstuk '[Aanpak voor specifieke doelgroepen binnen de hoofddoelgroep](#)' uiteen.

Hoe gaan we de subsidieregeling communiceren?

De communicatie voor de gezamenlijke uitvoer van de NIP Lokale aanpak zal bestaan uit twee sporen, de provinciale en de gemeentelijke. Vanuit de provinciale samenwerking wordt er een beperkte communicatielijn uitgezet met een focus op energiebesparing en isolatiemaatregelen in de breedte. Deze wijst naast het NIP ook op andere tips, regelingen en acties. Ook wordt er een communicatiekit beschikbaar gesteld aan deelnemende gemeenten zodat de communicatie vergelijkbaar is.

De algemene communicatie wordt dus provincie breed uitgedragen, waarnaast wij ons lokaal en regionaal richten op de doelgroep met (vergroete kans op) energiearmoede. Dit doen wij regionaal via algemene communicatie zoals brieven, online campagnes, bijeenkomsten, etc. Gemeentelijk doen wij dit via lokale initiatieven zoals de energiewerkgroepen -en coöperaties, onze energiecoaches, dorpssteunpunten en vanuit het nog op te zetten OWO-Energiebureau. We zoeken we inwoners dus actief op daar waar ze zijn. Uiteraard gebeurt dit in samenwerking met onze collega's van het Sociaal Domein en Communicatie. Ook willen we onze aanpak bespreken tijdens een brainstorm met inwoners uit de doelgroep om op deze manier zo goed mogelijk in te spelen op wat er leeft en speelt.

Aanpak voor specifieke doelgroepen binnen de hoofddoelgroep

Voor verschillende doelgroepen zijn gerichte aanpakken nodig. Dit zijn groepen waar we minder ervaring mee hebben. Hieronder beschrijven we deze doelgroepen en de bijbehorende aanpak.

Verenigingen van Eigenaren (VvE's)

De middelen mogen ingezet worden voor koopwoningen en voor gemengde verenigingen waarin zich ten minste één koopwoning bevindt. Bij isolatie betreft het vaak maatregelen waar de vereniging in gezamenlijkheid over beslist en niet de individuele appartementseigenaar. Daardoor ondervinden VvE's verschillende uitdagingen bij de verduurzaming van het gebouw. De verduurzaming van VvE-gebouwen verdient daarom een specifieke aanpak.

Er zijn binnen OWO 249 VvE-percelen, waarin het aantal woningen per perceel kan verschillen. Dit is nog niet in kaart gebracht. Ook zijn de adressen nog niet gekoppeld aan een WOZ-waarde of een energielabel en is de verdeling van VvE's tussen de drie gemeenten nog niet bekend. Omdat de data nog niet op orde is en we nog weinig ervaring hebben met het begeleiden van VvE's, kiezen we ervoor ons tijdens de eerste tranche nog niet te richten op het begeleiden van VvE's bij isoleren.

De komende tijd zullen we gebruiken om deze data inzichtelijker te maken en bij de in aanmerking komende VvE's te peilen in hoeverre er draagvlak is voor een aanpak. VvE's zullen in aanmerking komen als minstens 75% van de woningen binnen de doelgroep valt wat betreft energielabel en WOZ-waarde. Ook kunnen we op deze manier profiteren van de ervaringen die andere (meer stedelijke) gemeenten hebben opgedaan met een VvE-aanpak tijdens de eerste tranche.

Monumenten

De (na-)isolatie en daarbij komende ventilatie van historische gebouwen vraagt om maatwerk. Hierbij moet namelijk rekening worden gehouden met de cultuurhistorische waarde van het pand, maar ook de bouwfysica van historische materialen. Maatregelen en de uitvoering daarvan moeten passen binnen specifieke regels. Voor het isoleren van een historisch gebouw is het belangrijk om hiervoor een passend isolatieontwerp op te laten stellen, voor de plaatsing van isolatie, het isolatiesysteem, het materiaal en de manieren en plekken van ventileren.

In Weststellingwerf beschikken we over een gemeentelijke monumentenlijst. Het is nu nog niet hoeveel van deze woningen binnen de SpUk Lokale Aanpak Isolatie vallen. Ook van de Rijksmonumenten is nog niet van bekend hoeveel panden onder de SpUk-regeling vallen.

Omdat de aanpak van deze woningen een speciale aanpak verlangt en er nu nog onvoldoende gegevens beschikbaar zijn, richten we ons bij de eerste tranche nog niet specifiek op deze woningen. Wel gaan we onderzoeken of en hoe we bij een volgende tranche deze woningen wel in de aanvraag op kunnen nemen.

Doe-het-zelvers

Een aantal grotere energiebesparende maatregelen lenen zich er ook voor om door bewoners zelf te worden aangebracht. Zoals bijvoorbeeld het isoleren van het dak van binnenuit op de zolder. Als je zelf je dak isoleert, heb je normaliter geen recht op ISDE-subsidie, maar wij willen de doe-het-zelver stimuleren om ook deze goedkopere optie te kiezen door zelf aan de slag te gaan. Dit doen we door de subsidieregeling ook mogelijk te maken voor doe-het-zelvers. Zij kunnen een voucher ter waarde van het maximale subsidiebedrag aanvragen, die zij kunnen inwisselen voor materialen bij een aangesloten bouwmarkt of webshop. Om aan de voorwaarden van de SPUK te voldoen, zal er rekening worden gehouden met het volgende:

- Alleen de maatregelen die voldoen aan de isolatie standaard worden meegenomen in de subsidieregeling;
- Het borgen van een goede werkrelatie tussen gemeenten/uitvoerende partij en deelnemende bouwmarkten en/of webshops;
- Een implementering van het vouchersysteem bij de deelnemende bouwmarkten en/of webshops met alleen toegestane maatregelen.

Voor de doe-het-zelvers zal er ook gekeken worden naar de juiste advisering, om zo te zorgen voor kwaliteit waarborging van de uit te voeren isolatiemaatregelen. Dit kan bijvoorbeeld door het instrueren van het personeel van bouwmarkten, door ons energieloket en/of het externe uitvoeringsloket, door het beschikbaar stellen van flyers en informatie, en door de goedgekeurde artikelen bij elkaar in een display weer te geven. We gaan dit verder uitwerken.

Particuliere verhuur en gespikkeld bezit

Voor deze doelgroepen geldt dat we in het jaar 2023 een plan maken voor de jaren vanaf 2024. We focussen ons daarom bewust in de eerste tranche niet op deze doelgroepen. Wel nemen we vast contact op met de woningcorporaties om te bepalen hoeveel gespikkeld bezit er aanwezig is binnen onze gemeente en wat de verduurzamingsplannen van de woningcorporaties zijn de komende jaren. Zo kunnen we de koppelkansen zo veel mogelijk benutten.